

تعلق به جناح سیاسی باعث ردصلاحیت نمی‌شود

سخنگوی شورای نگهبان در گفت و گوی اختصاصی با جام‌جم:

سخنگوی شورای نگهبان در گفت و گوی اختصاصی با جام‌جم:
تعلق به جناح سیاسی باعث ردصلاحیت نمی‌شود

اشاره: نجات‌الله ابراهیمیان، زاده شهریور 1344 در تنکابن و دارای دکترای حقوق از فرانسه، سخنگو و عضو حقوقدان شورای نگهبان است که در تیرماه 1392 با رای مجلس شورای اسلامی انتخاب شده است. او که در سوابق خود سمت‌های متعدد حقوقی را گنجانده است این روزها با سوالات متعددی از سوی رسانه‌ها و نامزدهای انتخاباتی در مورد نحوه تأیید صلاحیت‌ها، در دو انتخابات مهم خبرگان رهبری و مجلس شورای اسلامی، که در هفتم اسفند ماه امسال برگزار می‌شود روبه‌روست. وی که محوریت قانون را از اهم فعالیت‌های شورای نگهبان می‌داند، عقیده دارد تمام کسانی که امروز منتقد قانون انتخابات هستند نباید بنابر مسائل تبلیغاتی و برای حفظ منافع خود و گروه‌هایشان، مصالح کشور را نادیده بگیرند. وی در گفت‌وگویی مشروح با جام‌جم ضمن پاسخ به سوالات، تأکید کرد هر چند قانون انتخابات کشور به یک قرن گذشته مربوط است، اما همچنان این قانون محور رسمی و مبنای عملکرد شورای نگهبان است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیداری که با ائمه جمعه داشتند به عادت بد عده‌ای برای زیر سوال بردن انتخابات در ایران اشاره کردند، با توجه به این که درباره انتخابات پیش رو نیز چنین بحث‌هایی مطرح می‌شود، فکر می‌کنید انگیزه شبهه‌افکنان در رابطه با سلامت انتخابات چیست؟

به نظر می‌رسد تاریخچه رفت و آمد جناح‌های سیاسی در مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری، بهترین گواه برای گردش قدرت سیاسی در ایران است که تاکنون به روانی و خوبی بر اساس مدل انتخاباتی که قانون اساسی طراحی کرده صورت گرفته است. بنابراین طرح این‌گونه ادعاها به نظر می‌رسد ابزاری تبلیغاتی است و گروه‌های سیاسی سعی می‌کنند از این ابزار تبلیغاتی که اثر روانی بر مردم دارد بهره بگیرند.

قصد ندارم دستورالعمل ورهنمودی در این زمینه برای گروه‌های سیاسی صادر کنم، اما به نظر می‌رسد هر چند عیبی ندارد که از همه ابزار مجاز برای طرح ایده‌ها در یک مسابقه سیاسی مثل انتخابات بهره گرفت، اما باید مراقب منافع ملی بود و نباید به منافع ملی صدمه زد.

اگر بخواهیم نظام انتخاباتی خود را تضعیف کنیم و اتوماتیک‌وار، هر بار که به فصل انتخابات نزدیک می‌شویم آن را زیر سوال ببریم این سوال مطرح می‌شود افرادی که به سیستمی اطمینان ندارند، چرا اعتماد می‌کنند و وارد مسابقه سیاسی انتخابات می‌شوند؟!

تصور می‌کنم یک تعارض درونی در طرح این ایده‌ها وجود دارد و من توصیه می‌کنم به جای این که از ابزارهای مختلف و مناسب‌تری در نزدیکی انتخابات استفاده کنند، مصالح ملی را با طرح چنین ادعاهایی تضعیف نکنند.

گروه‌ها باید چه روشی را پیش بگیرند برای این که صحبت شما بتواند مصداق پیدا کند؟

بد نیست آسیب‌شناسی در این بخش داشته باشیم؛ کسانی که در نزدیکی انتخابات تشکیک یا تردید می‌کنند معمولاً از جناح‌هایی هستند که مجال حضور در قدرت سیاسی و دستگاه تقنینی را داشتند، اما سوال این است که چرا وقتی خودشان در قدرت حضور داشتند دست به تصویب قانون انتخاباتی جامع نزدند و چرا ما قانون انتخاباتی داریم که مربوط به بیش از یک قرن قبل است!

به نظرمی رسد در طرح چنین ادعاهایی فقط مسائل تبلیغاتی دنبال می‌شود، وگرنه انتخابات در هر دوره سالم برگزار شده است.

باید گفت گروه‌هایی که انتقاد می‌کنند خودشان با همین قانون انتخابات، قدرت قوه تقنینی یا مجریه را به دست گرفتند و لذا توصیه برادرانه و دوستانه‌ام برای آنها این است که در شرایطی که نیازمند انسجام و قدرت ملی با حضور موثر و مشارکت پررنگ

در انتخابات هستیم، از تضعیف انتخابات و مجریان و ناظران خودداری کنند.

شورای نگهبان چه برنامه‌هایی برای این که شبهات درباره سلامت انتخابات در این دوره به حداقل برسد دارد؟

ما راهی جز اجرای صحیح قانون برای نیل به اهدافمان نداریم، هر قانونی ولو این که نقص‌هایی داشته باشد اگر به‌خوبی اجرا شود، می‌تواند ما را به اهدافمان برساند. ممکن است به قانون انتخابات فعلی انتقاداتی وارد باشد، اما تا زمانی که اصلاح نشده، ابزار برگزاری انتخابات محسوب می‌شود و باید از آن به خوبی استفاده کرد.

البته شورای نگهبان در حدود قانون با اجرای هنرمندانه قانون سعی کرده شبهاتی را که ممکن است افرادی عامدانه بخواهند در جامعه مطرح نمایند، رفع کند. شورای نگهبان در اجرای وظایف خود سعی کرده از هرگونه موضعگیری که رنگ و بوی سیاسی یا جانبداری از فرد یا گروهی دارد اجتناب کند و بی‌طرفی خود را در گفتار، ژست‌ها و کردار این نهاد نشان دهد و عملاً هم در ماه‌های گذشته تلاش شد کلامی حاکی از گرایش شورای نگهبان به عنوان نهاد ناظر و بی‌طرف به سمت و سویی ایجاد نشود.

اگر متهم به جانبداری و عدم اجرای قانون شوید پاسخ شما به اتهام زندگان چیست؟

تهمت زدن و طرح اتهام آسان است، اما آنچه سخت است اثبات ادعاست. ما نمی‌توانیم جلوی اشخاص را بگیریم و مانع حرف زدن آنها شویم، چون کشور ما آزاد است و مردم می‌توانند انتقاد کنند. اما تنها کاری که شورای نگهبان می‌تواند بکند این است که مردم را به انصاف و رعایت قانون دعوت کند.

به نظر می‌رسد باید انتخابات را وسیله‌ای برای تقویت بنیان نظام قرار دهیم و احترام به نهاد ناظر را تقویت، و ترویج نماییم تا حدی که این امر را در آموزش به فرزندانمان نیز مد نظر قرار دهیم.

اگر حمله به انتخابات و نهاد ناظر را آغاز کنیم این رفتار مصداق سوراخ کردن کشتی است که همه در آن نشسته‌ایم و به ضرر همه، و نه فقط یک جناح خاص خواهد بود!

در این دوره از ثبت‌نام‌های انتخاباتی، کثرت نام‌نویسی داوطلبان نامزدی برای مجلس شورای اسلامی بسیار بالا بود، برخی می‌گویند این نام‌نویسی‌ها با هدف تحت فشار قرار دادن شورای نگهبان برای جلوگیری از رد صلاحیت گسترده صورت گرفته، شما درخصوص این تحلیل چه نظری دارید؟

با توجه به این که قوانین انتخاباتی اجازه ثبت‌نام به هر فرد ایرانی را به عنوان یک حق داده است لذا درمورد هر کس با هر انگیزه‌ای، که از حق ثبت‌نام استفاده کرده نمی‌توان قضاوت کرد.

منتها نگرانی این است که ظرفیت نظام انتخاباتی کشور برای کنترل و نظارت صحیح، ظرفیت تعریف شده‌ای است و به عنوان مثال به هیات‌های اجرای، یا هیات‌های نظارت و حتی شورای نگهبان مهلت‌های 20، 10 یا 7 روزه اعطا شده تا به صلاحیت داوطلبان رسیدگی کنند.

لذا اگر هزار داوطلب هم داشته باشیم وقت قانونی محدودی برای رسیدگی به صلاحیت‌ها داریم. بر این اساس وجود داوطلبان بسیار و کمبود زمان، فرصت اندکی برای بررسی سوابق افراد باقی می‌گذارد.

قانون به ما تاکید کرده شرایط و صلاحیت‌ها باید احراز شود، اما در زمان کم ما نمی‌توانیم صلاحیت را احراز کنیم و در نتیجه ممکن است تعداد افراد شناخته نشده‌ای که برای اولین بار در انتخابات حاضر شدند و با اعلام عدم احراز صلاحیت مواجه می‌شوند بالا باشد که این تصمیم اثر منفی هم دارد.

حضور این تعداد از نامزدها خوش سلیقگی نبود، اما از این حیث که تعدادی می‌آیند و تنور انتخابات را گرم می‌کنند نگرانی وجود ندارد.

آیا بالا بودن درصد عدم احراز صلاحیت‌ها، نمره منفی برای شورای نگهبان محسوب نمی‌شود؟

نه، شورای نگهبان، هیات‌های اجرایی و کل شبکه مجری انتخابات وقتی با تعداد بالای نامزدها مواجه می‌شوند مجبور هستند وقت خود را تقسیم و به بررسی پرونده‌ها بپردازند. اما هنگام بررسی ممکن است به دلیل زمان محدود نتوانند نظر نهایی را

کسب کنند و فرد با عدم احراز صلاحیت مواجه شود.

با این شیوه هزینه بالانمی رود؟

این انتقاد به قانون انتخابات ما وارد است، حالا که ما در قانون مدلی داریم که باید در آن صلاحیت احراز شود، لذا باید آیین ویژه برای این مدل طراحی کنیم، ما در 20 روز توفیق زیادی برای شناسایی افراد نداریم و این انتقاد، به قانون وارد است. بر این اساس چون شورای نگهبان مبتکر قانونگذاری نیست؛ لذا مجلس و دولت باید در دوره‌های مختلف به این امر توجه نشان دهند، چون ممکن است در دوره‌های بعدی با 30 الی 40 هزار نامزد روبه‌رو باشیم.

آیا برای شورای نگهبان، این که عدد ردصلاحیت‌شدگان زیاد یا کم باشد تفاوت می‌کند؟

ما از بالا بودن این عدد اصلاً خوشحال نخواهیم شد و علاقه داریم میزان عدم احراز صلاحیت‌ها یا ردصلاحیت هر روز کمتر شود، اما این میزان علاقه، باعث نمی‌شود در وضعیت فعلی، به قانون عمل نکنیم. عمل به قانون ایجاب می‌کند بدون مصلحت‌اندیشی اگر دیدیم کسی واجد شرایط نیست یا قابلیت شناسایی ندارد، صریح نظرمان را اعلام کنیم.

در ارتباط با انتخابات خبرگان بحث‌هایی درباره نامزدی آقای سیدحسن خمینی و عدم حضور ایشان در آزمون علمی مطرح شده است با توجه به این که ایشان در این آزمون حضور نیافته آیا می‌توان به‌طور قطع از تأیید یا ردصلاحیتشان سخن گفت؟

در مورد شخص ایشان که بسیار محترم است هیچ صحبتی نکردم و از رسانه‌ها می‌خواهم وقتی این بزرگواران متعرض مطلبی نشدند، اسامی و حیثیت اجتماعی این افراد را رعایت کنند و آنها را سر زبان‌ها نیندازند.

آقایان شورای نگهبان در تصمیم خود اعلام کردند ابزار سنجش علمی شرکت در آزمون علمی است و اطلاعیه‌ای هم دادند که خودش به نوعی دعوت‌نامه محسوب می‌شد. بر این اساس برای هیچ‌کس دعوت‌نامه فردی ارسال نشد و ارسال پیامک هم یک اقدام احتیاطی بود.

اما در مورد این که گفته شده عدم شرکت در آزمون به معنای انصراف است پاسخ داده‌ام که خیر چنین نیست، چون انصراف آیین ویژه‌ای دارد و باید به صورت کتبی باشد.

تاکید می‌کنم فقهای شورای نگهبان برای احراز صلاحیت‌ها وسیله‌ای به عنوان امتحان طراحی کردند که با عدم حضور عزیزان در امتحان، ابزار کنترل علمی، از شورای نگهبان سلب شد، اما این که فقهای شورای نگهبان تصمیم دیگری خواهند داشت یا خیر، تا آنجا که قانون تأکید کرده، در ید شورای نگهبان است. تصمیم نهایی در حیطه اختیارات شورای نگهبان است و صحبت کردن درمورد احراز یا عدم احراز صلاحیت‌ها خیلی زود است.

با عدم حضور در آزمون ابزاری که برای کنترل علمی پیش‌بینی شده بود دیگر قابل استفاده نیست و فقهای شورای نگهبان تراز علمی برای سنجش نامزدها نخواهند داشت، ولی این اقدام به معنی ردصلاحیت‌ها نیست و باید منتظر طرح پرونده‌ها در موقع مناسب و نظر فقهای شورای نگهبان باشیم.

پس الان صحبت کردن در مورد تأیید صلاحیت‌ها زود است؟

بله دقیقاً همین‌طور است و الان می‌توان گفت ابزاری که برای کنترل علمی پیش‌بینی شده بود دیگر قابل بهره‌برداری نیست که بتوان گفت این فرد مجتهد متجزی است. اما برای تأیید صلاحیت‌ها باید منتظر طرح پرونده‌ها درموقع خود باشیم و نظر نهایی با فقهای شورای نگهبان است.

بحث‌هایی در مورد رایزنی اصلاح‌طلبان با شورای نگهبان برای احراز صلاحیت‌ها مطرح شده است در این رایزنی‌ها اصلاح‌طلبان با چه کسی رایزنی کرده‌اند و دقیقاً چه خواسته‌ای از شورای نگهبان داشته‌اند؟

شورای نگهبان در تصمیمات قبلی خود به این نتیجه رسید که قبل از فرآیند بررسی صلاحیت‌ها اعضای این نهاد، با هیچ‌کدام از نامزدها در مورد مباحث مربوط به صلاحیت‌ها صحبتی نداشته باشند. اما ممکن است برخی ملاقات‌های شخصی، به اعتبار شخصیت اعضای شورای نگهبان با بعضی از نامزدها یا گروه‌های سیاسی انجام گرفته باشد که این به معنای بحث و همفکری و قول و قرار در مورد صلاحیت افراد نیست.

تأیید صلاحیت‌ها در گرو تصمیم یک عضو شورا نیست و باید 12 عضو شورا در این باره نظر بدهند.

اما صحبت‌ها و رایزنی‌هایی در جریان است؟

رایزنی‌های رسمی به عنوان اعضای شورای نگهبان وجود ندارد، اما از نشست‌های شخصی خبری ندارم.

بارها گفته شده فتنه 88 یک معیار برای بررسی صلاحیت نامزدهاست آیا شورای نگهبان مواضع سال 88 نامزدها را ملاک احراز صلاحیت برای انتخابات اسفند ماه می‌داند یا مواضع اکنون آنها را ملاک قرار خواهد داد؟

در سال 88 اتفاقاتی افتاده که مثل اتفاقات سیاسی در دوره حیات فرد مورد بررسی قرار می‌گیرد. ملاک برای شورای نگهبان قانون است و در قانون انتخابات اقدام علیه جمهوری اسلامی ایران جرم محسوب شده و التزام به نظام تاکید شده است.

شورش‌های خیابانی تعرض به اموال مردم و حیثیت دیگران و ترویج شعارهایی که در تعارض بنیادی با نظام جمهوری اسلامی ایران است مثل جمهوری ایرانی و... به شورای نگهبان اجازه داده که در صلاحیت افراد این مسائل را لحاظ نماید.

بعد از حوادث 88 صحبت از تغییر افراد و پشیمانی عده‌ای شد. در این بخش چه نظری دارید؟

ویژگی‌های افراد در پرونده آنان متناسب با رفتار و گفتارشان بررسی می‌شود و در خصوص این که ملاک حال افراد است هم باید نشانه‌هایی وجود داشته باشد که اطمینان نسبت به رفتار آنان به وجود آید.

در انتخابات امسال با پدیده‌های متفاوت تبلیغاتی، به خصوص توسط شبکه‌های پیام‌رسان تلفن همراه مانند تلگرام مواجه هستیم؛ چه تدبیر برای مدیریت استفاده از این ابزار از سوی شورای نگهبان وجود دارد؟ آیا پیام‌های تبلیغاتی نامزدها رصد می‌شود؟

تبلیغات در این شبکه‌ها در حدی که با سیستم جمع‌آوری اطلاعات امکان‌پذیر باشد از طریق نهادهای دخیل در امر پیشگیری یا مبارزه با جرایم اینترنتی به ما منتقل می‌شود، بر این مبنا نهادهای مسئول در فضای مجازی بر وقوع جرم در این فضا دخالت دارند و گزارش خود را به شورای نگهبان ارسال می‌کنند.

درخواستی برای کنترل شبکه‌ها یا فیلتر کردن آنان از سوی شورای نگهبان ارائه نشده است؟

نه، درخواستی نبوده؛ ما به صورت مستقیم کنترل فضای مجازی را درخواست نکردیم، ولی اشخاصی که در معرض انتخاب هستند، از طریق شبکه ناظران اطلاعاتشان جمع‌آوری می‌شود و ناظران ما با جمع کردن سخنرانی‌ها و رفتارهای آنان در فضای مجازی اطلاعات را در اختیار ما قرار می‌دهند. اما صافی مطمئنی در مورد رصد شبکه‌های مجازی وجود ندارد.

برخی نمایندگان کنونی مجلس گویا در مرحله بررسی صلاحیت‌ها در هیات‌های اجرایی ردصلاحیت شده‌اند. در چه صورتی صلاحیت آنها دوباره ممکن است تأیید شود؟

اگر اعتراض کنند اعتراض آنان با مدارک مثبت مورد رسیدگی قرار می‌گیرد و ممکن است با جلب نظر هیات نظارت مرکزی و در نهایت شورای نگهبان تأیید شوند.

بنابراین هم هیات نظارت استان و هم شورای نگهبان می‌تواند مرجع رسیدگی اعتراضات به ردصلاحیت‌ها قرار گیرد.

برای انتخابات امسال بحثی با عنوان لیست‌های چند لایه مطرح شده، به این معنا که در صورت ردصلاحیت عده‌ای از نامزدها افراد نا شناخته‌ای جای آنها را در لیست‌های انتخاباتی گرفته و مورد حمایت یک جریان خاص قرار گیرند. آیا شورای نگهبان در مرحله بعد از احراز صلاحیت‌ها ممکن است نامزدی را به دلیل حمایت یک نامزد ردصلاحیت شده، دوباره ردصلاحیت کند؟

صرف تعلق به جناح‌های سیاسی و تعلق به گروه‌های سیاسی در نظام جمهوری اسلامی باعث ردصلاحیت نمی‌شود، اما اگر مشخص شود شخصی واجد صلاحیت نبوده و ادله جدیدی در این زمینه پیدا شود می‌تواند باعث ردصلاحیت فرد شود.

با توجه به برخی نگرانی‌ها درباره احتمال استفاده از امکانات دولتی برای انتخابات، شورای نگهبان چه تدابیری اندیشیده که این نگرانی‌ها کم شود و آیا برگزاری جلسات انتخاباتی در دفاتر مقامات دولتی منع قانونی دارد؟

استفاده از امکانات عمومی تحت هر عنوان و با هدف مسائل انتخاباتی، از نظر قانونی و شرعی ممنوع است و اگر اطلاعاتی به دست ما برسد که هر داوطلب از بیت‌المال بهره‌برداری نامشروع برای مباحث انتخاباتی کرده است، قطعاً عکس‌العمل نشان خواهیم داد. بر این اساس بسته به شرایط و وضعیت، ممکن است ردصلاحیت افراد نیز در دستور کار قرار گیرد.

شاهد تبلیغات زود هنگام از طرف نمایندگان فعلی مجلس هستیم که به دلیل داشتن جایگاه نمایندگی می‌توانند از شرایط خود استفاده کنند، در این زمینه شورای نگهبان چه بر خورده می‌تواند داشته باشد؟

در حد انجام وظایف نمایندگی قانون به نمایندگان حقوقی داده است که نمی‌توان آن را سلب کرد.

البته آنچه مصداق تبلیغ است ممنوع است، ولی وقتی فردی درکنار وظایف نمایندگی اقداماتی می‌کند که در چارچوب وظایف نمایندگی نیز هست، ما نمی‌توانیم کاری کنیم.

به عنوان سوال آخر آیا نمایندگان فعلی مجلس هم با امکان ردصلاحیت روبه‌رو خواهند شد؟

ابزار امیدواری می‌کنم چنین اتفاقی نیفتد، اما طبق قانون به هیچ‌وجه نمی‌توان این امکان را نادیده گرفت، چرا که اگر از نمایندگان موجود، اسناد و مدارک مستندی به دست آید که اعمالی از آنان سر زده که مصداق از دست دادن شرایط باشد، قطعاً مد نظر قرار خواهد گرفت و ممکن است شورای نگهبان مانع حضور آنان در انتخابات شود.

باید پرونده هر فرد با توجه به شرایط برای اتخاذ تصمیم مورد بررسی قرارگیرد و از حیث قواعد، ردصلاحیت نمایندگان فعلی هم غیرممکن نیست.

فاطمه امیری - سیاسی